

**A BUDAVÁRI PINCE-, MÉLYPINCE- ÉS BARLANGRENDSZER
FELMÉRÉSÉNEK ÉS RENDEZÉSÉNEK ALAPVONALAI
A BUDAVÁRI LABIRINTUS KFT. JAVASLATAI ALAPJÁN**

(szerkesztett és frissített változat)

1. A pince-, mélypince- és barlangrendszer geodéziai felmérése

Ez az átfogó rendezés előfeltétele. A Budavári Labirintus megfelelő megállapodás esetén vállalja, hogy saját költségén és szakembereivel elvégzi a felmérést az általa hasznosított területen, illetve ezt követően elősegíti a többi várfelszín alatti struktúra felmérését (a Budavári Labirintus 28 éves műszaki, illetve a soron következő geodéziai felmérések tapasztalatai; szakemberek, kutatói fórum illetve területi bázis biztosítása stb. révén) a következők szerint:

- 1.1. balti alapszintre vonatkoztatva, EOY-rendszerben,
- 1.2. a Földhivatal előírásainak megfelelő formában, amely a későbbiekben továbbfejleszthető szakágak szerint;
- 1.3. az elfalozott és egyéb nem egyértelmű struktúrákra is kiterjedően,
- 1.4. állandósított és dokumentált sokszögvonala-hálózat kiépítésével, GPS- és TLS-technológia alkalmazásával,
- 1.5. felszíni hálózatba való bekötés az ingatlan nyilvántartási térkép rendszerében,
- 1.6. végdokumentációként M=1:100 méretarányú nyomtatott térkép, illetve Autodesk. dwg formátumú digitális felmérési rajz (2, illetve 3 dimenziós felmérés és ábrázolás). A geodéziai felmérés pontos dokumentációja tartalmazza a csatorna- és vízhálózat, a fűtésrendszer – a barlang tekintetében – felszíni elemeit; a kürtöket, kutakat; a meghatározó műemléki elemeket; lépcsőket, rácsokat stb.
- 1.7. műszaki leírás, mérési jegyzőkönyvek elkészítése és közzététele, illetve az elkészült állomány helyszíni ellenőrzése és kiegészítése.

A Budai Vár-barlang geodéziai felmérésnek nyomtatott végdokumentációja lehetővé teszi a nemzeti vagyonelem vagyontekintetbe vételét, digitalizált formája pedig a változások és változtatások naprakész vezetését.

A felmérés költségeit 2005-ben 200-250 millió forintra becsülték. A Budavári Labirintus

közreműködésével ennek az összegnek a tizede is elegendő lenne, vagyis a Magyar Állam hozzávetőlegesen 200 millió forintot takarítana meg, az érintett szervezeteket pedig kevésbé terhelnék a speciális ismereteket igénylő műszaki, illetve adminisztratív teendők.

A felmérésre szükség van azért is, mert az utóbbi években bizonyos okok miatt összemosásra kerültek a budavári barlangok az összes más felszín alatti struktúrákkal. A várfelszín alatti területek:

- a hármastagozódásában és vegyes struktúrája ellenére is egységes, összefüggő, közterületről megközelíthető, a nagyközönség előtt 1983-tól megnyitott – vagy a későbbiekben megnyitható – kulturális turisztikai szempontból hasznosítható látogatójárat-rendszer (lényegében az ún. Nagylabirintus, amelynek kb. 90%-át a Budavári Labirintus teszi ki, valamint a – barlangi jellegét teljesen elvesztett – Sziklakórház), ideértve a rendszerhez szervesen kapcsolódó, de elfalazott barlangágak és termek;
- a látogatójáratoktól távolabb fellelhető – rendezetlen vagy bonyolult tulajdonosi viszonyokkal bíró ingatlanok alatt található, illetve ezeken keresztül megközelíthető – elszigetelt barlangüregek;
- a közbülső struktúrák: pincék és mélypincék, illetve ezektől és a barlangoktól elkülönült, elzáródott vagy elfalazott területek;
- a természetes és mesterséges üregek,
- az ún. vegyes struktúrák – besorolásuk csak a teljes felmérést követően állapítható meg.

Csak a felmérést követően válik lehetővé a tulajdonosi, kezelői jogok, az oda-visszairányuló szolgalmi jogok, a hatáskörök stb. pontos körülhatárolása is.

2. Statikai felmérések

A Budavári Labirintus az általa hasznosított területeken a statikai ellenőrzéseket és szemléket idáig is rendszeresen elvégezte. A Budavári Labirintus az általa birtokolt területen a továbbiakban is vállalja, hogy saját költségén és szakembereivel végzi el az ellenőrzéseket, immáron az átfogó geodéziai felmérések ismereteinek összevetésével, illetve az 1. pontban foglalt mértékben és módon előmozdítja a többi várfelszín alatti struktúra statikai felmérését, az alábbiak szerint:

- 2.1. falazatok, pillérek, főték vizsgálata,
- 2.2. kritikus helyeken a főte Smith-kalapáccsal történő vizsgálata, illetve
- 2.3. számítógépes számítással történő ellenőrzése,
- 2.4. veszélyeztetettség térkép, valamint
- 2.5. statikai szakvélemény készítése, különös tekintettel a veszély-elhárítással és -megelőzéssel kapcsolatos teendőkre.

3. Hidrogeológia felmérések

A Budavári Labirintus 1998 és 2000 között az Ariadne Barlangász Egyesület közreműködésével elvégezte a meglehetősen időigényes és aprólékos hidrogeológiai felméréseket, a laboratóriumi háttérvizsgálatokkal együtt. A Budavári Labirintus a geodéziai és statikai kutatások egybevetésével ismételten elvégzi a hidrogeológiai vizsgálatokat, illetve arányos mértékben és módon segíti a többi várfelszín alatti terület hidrogeológiai felmérését a felsoroltak szerint:

- 3.1. a felszíni és felszínalatti vizek rendszeres mintavételezésen és laboratóriumi vizsgálatokon alapuló felmérése (csapadék, beszivárgás, lefolyás, szivárgók vizei, vízkilépések, pincevizek, csepegő vizek);
- 3.2. a természetes- és közmű eredetű vizek (víz- és távhő-vezeték veszteségei, csatorna csapadék, csapadékvízzel kevert szennyvíz) „szétválasztása”,
- 3.3. a hasznosításba vont és vonható területeken a csepegő vizek intenzitásának mérése, rendszeres mintavételezéssel, valamint folyamatos hőmérséklet-, páratartalom-mérés;
- 3.4. a rendszer egészére veszélyeztetettség térkép, valamint
- 3.5. hidrogeológiai szakvélemény készítése, különös tekintettel a veszély-elhárítással és -megelőzéssel kapcsolatos teendőkre,
- 3.6. együttműködés kialakítása az azonnali beavatkozást igénylő veszélyelhárításra, illetve a hosszú távú veszély-megelőzésre és -felszámolásra az illetékes szervezetekkel (közművek üzemeltetői stb.)

4. A budavári pince-, mélypince- és barlangrendszer központi számítógépes adatbázisa

A Budavári Labirintus a felmérések megkezdésével egy időben vállalja, hogy külön erre a célra üzembe helyezett szerveren létrehozza azt a szoftver-hátteret, amely a grafikus és különféle adatbázisok kezelésére és egybevetésére alkalmas. A geodéziai, statikai, hidrogeológiai, valamint a teljes műszaki állapotfelmérés – illetve a későbbi szakági kiegészítések – fényképekkel szemléltetett, digitalizált adatbázisa a vagyonelem nemzeti vagyonkataszterbe vételén túl alkalmas a változások és változtatások naprakész vezetésére, illetve differenciált hozzáférési jogosultságokkal lehetővé teszi azok megosztását az illetékes szervezetek, kutatók, illetve a nagynyilvánosság számára.

5. Budavári Barlang- és pincealap

A Budavári Labirintus vállalja, hogy a meghatározott feltételek mellett létrehozza és évenkénti rendszeres befizetéssel támogatja azt az pénzalapot, amelynek révén *a nem hasznosítható felszín alatti területek* rendezésére, felügyeletére, illetve a pinceveszély-megelőzésre, végleges megszüntetésére kiírt pályázatok ún. önrésze részben vagy egészében biztosítható. Ilyen pályázati lehetőség a már több évtizede működő ún. Országos

Pinceprogram (teljes nevén a „Pincerendszerek, természetes partfalak és földcsuszamlások veszély-elhárítási munkálatainak költségvetési támogatása”) stb.

Ezzel a Magyar Állam mentesülne nem csupán a már említett felmérési költségek nagyobb hányadától, de a pinceveszély végleges megszüntetéséhez szükséges évenként felmerülő költségek és kiadások jó részétől, esetleg teljes egészétől.

A Budavári Labirintus koncepciójának két alapeleme:

- a felszín alatti struktúrák felmérése és a felmérésen alapuló szétválasztása,
- a hosszú távú rendezés tekintetében a kifejezetten hasznosíthatósági szempontok érvényesítése, előnyben részesítése.

Az utóbbi mellett szól a felszín alatti területek használatának-hasznosításának történelmi léptékkal mérhető gyakorlata; a kezelés, hasznosítás 70 éves múltjának tapasztalatai. Az összefüggő járatrendszert az utóbbi évszázadban egységesen használták-kezelték, jóllehet található itt nem állami tulajdonú pince és mélypince. Az OKF, illetve jogelődjei (Polgári Védelem, Országos Légoltalmi Hivatal) esetében ugyanakkor soha nem merült fel az elszigetelt barlangüregek felmérése, karbantartása, kezelése. Másrésztől lehetségesek ugyan tisztán barlangnak minősíthető képződmények, ám a legtöbb esetben hasznosíthatósági értékük nincs, ugyanakkor némelyikük omlásveszéllyel fenyegethet. Az omlásveszély okai legtöbbször azonban mégsem a százezer éveket kiálló barlangokban keresendő, hanem a felette található – jórészt nem állami tulajdonú – struktúrák statikai meggyengülésében, illetve a modernkori közmű- és járműforgalmi terhelésben, amelyet részint külön kell megoldani, részint a pinceveszély-elhárítási program keretében szükséges megelőzni stb.

A történelmileg kialakult gyakorlat érvényesítése a hosszú távú rendezésben: az összefüggő járatrendszert célszerű különválasztani az összes többi területtől. Az előbbieket hasznosíthatóak a szó voltaképpen és jogi értelmében; vagyonhasznosításról, kezelésről tehát csak ezek tekintetében lehet beszélni. Minden egyéb területet célszerű – az eddigi, illetve más településeken is kialakult gyakorlatnak megfelelően az országos/helyi pinceveszély-elhárítási program keretei között felügyelni, megerősíteni, karbantartani, esetenként szakszerűen betömedékelni stb.

A Budavári Labirintus koncepciójának érvényre juttatása biztosítja az általa hasznosított területen:

- mind a műszaki, mind a kulturális turisztikai hasznosítás szakmai átgondoltságát, megalapozottságát;
- a szükséges pénzügyi fedezetet,
- az objektum megfelelő őrzését,

- a nemzeti vagyonelem állagának megőrzését, illetve
- értékének alkotó gyarapítását,
- a természeti és kulturális értékek alkotói megőrzését,
- a Budavári Labirintus területe feltárásának befejezését, illetve kulturális turisztikai hasznosításba való bevonását: a háború után elfalazott barlangágak (a polgári védelem térképvázlata szerinti 92-98-as helyiség-csoportok), illetve az összefüggő északi barlangág-együttes;
- a vagyonkezelés törvényi alapelveinek maradéktalan érvényesítését, valamint
- kedvező hatását a központi költségvetésre: a Magyar Állam közvetlenül (illetve a helyi önkormányzat és más szervezetek megtakarításain keresztül közvetve) több milliárd forintot takaríthat meg – a hasznosított, illetve hasznosításba vonható területek tekintetében, középtávú hasznosítást alapul véve.

A **25 éve működő Budavári Labirintus** kulturális-turisztikai eredményei nemzetközi mércével is ismertek és elismertek. Az állami támogatás nélkül működő létesítményt besorolták Magyarország tíz legérdekesebb és egyben leglátogatottabb turisztikai látványossága közé. Világszínvonalú működéséről, referenciáiról a Társaság korábbi beadványában már számot adott, illetve honlapja alapján megismerhetők.

Budavári Labirintus Kiállítás-szervező Kft.

Budapest, 2008. október 20.

A 2009. április 30-i kiegészítések

1. Térinformatikusok vetették föl azt a lehetőséget, hogy ne csupán a barlang- és pincerendszer képezze a felmérés alapját, hanem a **Várhegy egész geodéziai tömbje**. A fölmérés lehetséges kiterjesztése később számtalan formában hasznosítható. A felmérés légi platformjának stb. alkalmazása valóban fontos, a kutatás elindításánál erre figyelemmel is tudunk lenni.
2. Hidrogeológusok elengedhetetlennek tartják a várhegyi kutak fölmérését és folyamatos kutatói monitoringozását. A Várhegy **vízháztartásának** vizsgálata nem csupán a pincerendszer statikai állapotára van kihatással, de következtetések is levonhatóak pl. a várhegyi ingatlanok talajvíz-viszonyaira vonatkozóan is.
3. A Budavári Labirintus kulturális vállalkozás, ennek megfelelően a teljes körű fölmérés ún. esztétikai rétegét (layer) képviseli. Azzal, hogy Társaságunk kezdeményezi, illetve az általa birtokolt területen elvégzi a szakági felméréseket, azt a sajátos lehetőséget teremti meg, hogy az ilyenkor szokványos (földtani, hidrogeológiai, statikai stb.) rétegek a kulturális turisztikai hasznosításra is kiterjedően készülnek el, úgy a dokumentált, mind a digitális formájában. **A 3 dimenziós felmérés** egyszerre teszi lehetővé a nemzeti vagyonelem kataszterbe foglalását, rögzíti a szakágak feltárt eredményeit, rajzolja meg a jövőbeli feladat- és hatásköreit, illetve gazdagítja az esztétikai elemek tárházát.
4. Itt szükséges megjegyezni, hogy elképzeléseink szerint az internet segítségével a felmérésekkel párhuzamosan **kutatói fórumot** hoznánk létre, amelyek az 1870-es évektől tartalmaznák a különféle állapotfelmérések és kutatások eredményeit, illetve amely fórumok aktuális szakmai és tudományos diskurzusaikkal modellértékű módon gazdagíthatnák el a várhegyi feltárást.
5. Szintén modellértékű és egyedülálló az az elképzelés is, hogy az internet révén az egész folyamat a kezdetektől fogva a **nyilvánosság előtt**, a nagyközönség előtt zajlana.

Budavári Labirintus Kiállítás-szervező Kft.

Budapest, 2009. április 30.

Budavári Labirintus

H-1014 Budapest, Várnegyed, Úri u.9. Tel. 489-32-80, Fax: 489-32-82, E-mail: info@labirintus.com

www.labirintus.com